

Allt blir bra när allt känns fel

Utdrag ur brev till en lekman, skrivna under åren 1916–1931

av John Chapman, benediktin

John Chapman föddes 1865 i en anglikansk prästfamilj i Ashfield, Suffolk. Han studerade själv med avsikt att följa i sin fars fotspår, men efter en svår intellektuell kris upptogs han i katolska kyrkan 1890. Efter ett kort försök hos jesuiterna blev han benediktinmunk i det belgiska klostret Maredsous. Inte långt efter prästvigningen och den högtidliga professionen år 1895 sändes han tillbaka till ett kloster i England, där den unge munken kom att bli bl.a. novismästare och senare prior. Han ägnade även tid åt bibliska och patristiska studier och skrev uppmärksammade böcker och tidskriftsartiklar.

År 1912 återkallades han till Maredsous, men redan året därpå utnämndes han till den kommission som fått i uppdrag att revidera den latinska bibelöversättningen. Främst på grund av första världskriget och sin tjänstgöring som fältpräst var det först 1919 som Dom Chapman kunde ta upp detta arbete i Rom. Samma år flyttade han sin klostertillhörighet till det engelska Downside Abbey, och det var dit han återvände år 1922. Sju år senare valdes han till abbot, ett ämbete som han innehade till sin död 7 november 1933.

Dom Chapman var en uppskattad reträttledare, och hans själavårdskontakter ledde till en minst sagt omfattande korrespondens. Det är också hans postumt publicerade brev som under titeln "Spiritual Letters" gjort honom känd och omtyckt i vida kretsar. Att sätta sig upp som en auktoritet i det andliga livet värjde han sig dock för, och han kunde t.ex. skriva: "Det ligger inte alls för mig att anta rollen av professionell andlig ledare för någon. Men jag ställer villigt upp om det gäller att ge ett tillfälligt råd, vad det nu kan vara värt, och jag kan besvara brev..."

Trots författarens invändningar utgör hans brev ändå en pärla av andlig ledning, och som man kan vänta sig av en engelsman är de präglade av mänsklig sympati, realism och humor. Med stor finkänslighet säger han sin mening och antyder en möjlig väg framåt för brevmottagarna. Hans enda önskan är att de skall vara lyhörda för Guds kallelse och framför allt våga följa den.

Inte minst det kristna bönelivet kan kräva stort mod, och denne benediktinmunk hade en särskild gåva att översätta Johannes av Korsets lära för de moderna människor som resolut velat ge sig Gud i våld men smärtsamt upptäckte att det förtrogna sättet att be nu inte

längre fungerade. Som Johannes av Korset påpekar är orsaken förstås att Gud börjar ge sig själv i kontemplation, och Dom Chapman inskräper därför ofta vikten av att inte ge upp, hur "idiotisk" bönen än kan förefalla. Detta förutsätter tro och tillit, och han hänvisar också gärna till skriften "Överlåtelsen åt Guds försyn" som av de flesta tillskrivs 1700-talsjesuiten Jean-Pierre de Caussade. Gud vet vad han gör och vi behöver inte vara rädda, det var Abbot Chapmans trygga förvisning, och den förblir alltid aktuell.

Den kontemplative gör alltid samma sak: Guds vilja

... Jag ser inget skäl till att ni skulle behöva vara rädd för andligt högmod. Ni måste följa den väg som Gud leder er på. Det är en mycket ordinär väg, och ni kommer ständigt att se er förödmjukad på den, särskilt genom att känna er totalt misslyckad vad gäller bön. Men ge inte upp den.

Naturligtvis kan ni meditera – det kan alla. Det är bara det att ni gör det med pennan i handen, eller en pipa. Det är inte bön, fast nyttigt och till och med nödvändigt. Andlig läsning och teologiska studier är en synnerligen fruktbar meditation om man gör dem i en anda av hängivenhet till Gud.

Jag tror ni kommer att märka att ju mer tid ni rimligen kan avsätta för att vara ensam med Gud, desto lättare blir det att tycka om det (inte i betydelsen av nöje men väl en känsla av att det är mödan värt – att ni inte helt enkelt är lat och slösar bort er tid). Kriteriet är inte om ni känner någonting just då, utan om ni *efteråt* (helt ologiskt) känner er bättre och fastare beslutna att tjäna Gud. Det ni borde uppnå i den tysta bönen (som helt enkelt är att förbli hos Gud och med hjälp av ett tyst böneanrop då och då hålla fantasin i styr) är att resten av dagen känna att ni vill Guds vilja och ingenting annat.

Fastän detta får till följd en viss *passivitet i det andliga livet*, och att det därför verkar som om vi inte anstränger oss utan att Gud gör allt, bör detta inte ge upphov till passivitet på andra områden. Ni bör vara lika energisk, eller mer energisk, i allt ni gör.

Om Gud kallade er till ordenslivet, skulle det vara helt på sin plats att säga "vad skall det vara bra för?" om poesi eller teologi eller att tjäna pengar eller de dagliga bestyren. Men om ni skall stanna "i världen" (vilket verkar vara klart) måste ni säga: "Allt det här är ingenting i sig självt, och i evighetens ljus är det ingenting, men i den mån det består av handlingar som jag kan offra åt Gud, kan det ha stort värde." Så ni kan av hela ert hjärta skriva och studera och arbeta och försöka ta er fram, samtidigt som ni bedyrar för Gud att ni gör varje sak inte för dess egen skull utan för att det är hans vilja. Måste ni tjäna mer pengar för att kunna gifta er, är också det Guds vilja.

... Förväxla inte naturliga tendenser med den andliga passivitet ni är dragen till. De ser mycket lika ut. Ändå är det så att kontemplation ofta driver människor till den mest våldsamma aktivitet för Guds skull (fastän de samtidigt alltid ser till att få tid till bön).

... Kom ihåg att det egentliga resultatet av kontemplativ bön är en *enkelhet* i hela livet, så att en kontemplativ människa alltid gör samma sak både dag och natt. Hon ber eller äter frukost eller pratar eller arbetar eller roar sig, men först och främst är hon medveten om att hon gör *Guds vilja*, och de olika yttre verksamheterna tycks henne som ett brokigt utflöde ur en enda oavbruten inre föresats (som när man är ute på långpromenad. Man går i uppförbacke och nedförbacke, i regn eller sol eller blåst, men själva gåendet är detsamma hela tiden, benen utför samma rörelser, men ibland går det lätt och ibland tar det emot, ibland är det angenämt och ibland oangenämt). (11 sept. 1916)

... Det är klart att meditationen över Kristi liv lämnar er kall. Att läsa om eller tänka på ämnet *utanför bönetiden* är mycket fruktbart, men jag tror inte ni kan förena det med bön. Jag skulle råda er att helt enkelt avvisa frestelser mot tron och inte ta dem på allvar. Sådana ”infall” betyder ingenting alls som ni med rätta förstår. Allt ni säger verkar fullkomligt normalt och vad man kunde vänta sig.

Det är förfärligt kallt här. Vi har haft en vecka av blå himmel och många köldgrader. Jag tycker inte om att bo i tält som Abraham, Isak och Jakob... (28 jan. 1917)

... Kom alltid ihåg att hängivenhet är motsatsen till ljumhet och därför innebär den alltid (för oss arma syndare) en *djup otillfredsställelse med vårt eget tillstånd*. När ni blir ett helgon kommer ni att tro er vara den störste av syndare – detta är riktig hängivenhet när den går samman med föresatsen att ändå fortsätta kämpa.

Men det paradoxala resultatet av detta själstillstånd är frid med Gud. Det är bara inte en frid som *känns* (emotionellt, påtagligt), utan den ligger på ett plan ovanför känslorna. Om ni försöker översätta den i ord låter det ungefär så här: ”Vad spelar det för roll egentligen? Vad betyder det om mässan är en glädje eller om jag känner mig distraherad och irriterad? Vad spelar det för roll vad jag känner? Jag kom hit för Gud och inte för mig själv. Vad har jag för betydelse? Det är bara Gud som betyder något egentligen. Att Gud förhärligas är allt här i världen.”

Och ni tittar ner på er själ med en slags road medkänsla, som på en liten slingrande mask som inte vill hålla sig stilla.

Jag undrar om något av detta kan vara er till hjälp? Jag försöker visa att det är lika lätt att bära andliga som timliga provningar med rättfram enkelhet. Och jag antar att ni redan

praktiserar alltihop utan att veta om det. Att ni tror er vara förslappad är naturligtvis ett tecken på djupt engagemang.

Ni säger att ”den här känslan att befinna sig i mörker och bli föst jag vet inte vart, blir väldigt påfrestande efter ett tag.” Bara för att ni väntade er något annat! Tvärtom borde det inte finnas något så (översinnligt) tillfredsställande som att fösas fram man vet inte vart. ”Styr du min fot. Min fjärran framtids stig jag vill ej se.” Vidare säger ni: ”Den dominerande känslan är den av förberedelse, och jag har inte minsta aning om hur jag skall förbereda mig.” Det är förberedelse för himlen och inte för något annat. ”Hur jag skall förbereda mig?” – det vet bara Gud, och han utför sitt verk medan vi låter honom göra det.

Ni är stenblocket och Gud bildhuggaren. Ni kan inte veta vad han slår er för, och ni *kommer aldrig att få veta det* i det här livet. Allt ni behöver är tålmod, tillit, förtröstan, han gör allting. Det är mycket enkelt – kunde inte vara enklare.

... ”Jag skulle ge vad som helst för att få klar ledning” – men Gud leder er ju. ”En slags kallelse till bön” – naturligtvis har ni det. Låt det vara en enkelhetens bön – att ni bara överlämnar er helhjärtat i Guds händer, till att ängslas, oroas, vara desorienterad osv. Men ni behöver tid för denna enkla kontemplativa bön – så mycket som era omständigheter medger – och en riktig reträtt varje år (inte för att höra en massa predikningar och hålla på med invecklade meditationer, utan för att vara ensam med Gud, tankspridd eller ej som det behagar honom). Efter en tid i ensamhet går allt som smort för ett tag. (16 febr. 1918)

Den stora svårigheten är att bli tillräckligt ”samlad”. Detta är lättast efter en reträtt, annars kan samlingen infinna sig (eller inte infinna sig) efter ett par timmars försök till bön. Men att ha en mängd åligganden och bekymmer gör en så materialistisk och tankspridd att det verkar *omöjligt* att koncentrera sig på det enda nödvändiga. Tankspriddhet – och känslan av att *ingenting händer* – är dock inget som helst bevis för att man inte skall ägna sig åt ”enkel” bön. Det bevisar bara att man borde göra det mer.

Jag utgår från att ni när ni ber inte kan göra det på annat sätt. Jag påstår ingenting, för, som ni själv säger, känner jag er inte tillräckligt väl. Men er fortsatta dragning till den här sortens bön bekräftar klart min ursprungliga uppfattning att det är er väg till Gud.

Den är fullkomligt *enkel* om ni bara inser att det är en *viljans* och inte intellektets eller föreställningsförmågans eller känslans bön. Därav följer att det inte spelar den minsta roll om man *tänker* på allt möjligt annat, förutsatt att det är ofrivilligt, och att det inte heller spelar någon roll om man inte *känner* någonting alls. Om ni har tillbringat den avsatta tiden i oavbruten tankspriddhet och obehag, har ni haft en fruktbar bön om ni bara går därifrån missnöjd med er själv.

Johannes av Korset förklarar att *ljumbet* är tillfredsställelse med ens eget tillstånd och andlig *glöd* en (aktiv) otillfredsställelse med det.

Det är inte nödvändigt att ”vilja Gud och inte vilja någonting annat”. Man behöver bara ”vilja att vilja Gud och vilja att inte vilja någonting annat”. Egentligen är det få som kommer längre än så! Men Gud är kärleksfull och ser inte bara till den goda viljan utan också till den goda viljan att vilja eller till vår önskan att vilja.

När det går dåligt går det bra

Jag kan alltså inte låta bli att uppmuntra er att be (ju längre man ber desto bättre går det). Men när det går dåligt går det bra, för då blir det en oavslutlig förödmjukelse: ”O min Gud, du ser att jag inte kan be, jag kan inte ens längta, jag kan inte hålla mig uppmärksam osv.” Huvudsaken är att vara förenad med Guds vilja. Utifrån den kan man sedan tillbringa tiden med att acceptera sin egen ringhet och oförmåga. ”Herre, mitt hjärta är inte högmodigt, mina ögon inte stolta... Som ett avvant barn är min själ i mig” – ”Det här är allt du kan vänta av mig, och jag begär inte minsta smula tröst mer – bara att inte synda.” Det är ett torrt land utan vatten och *därför*: ”Som hjorten trängtar efter vattenbäckar osv. Men denna trängtan är en *vilja* och inte en känsla.

Allt hänger på om ni har mod till en så torr bön. Ändå rymmer den en nästan omärklig glädje. Den är en enda lång kärleksakt – inte min kärlek till Gud utan hans till mig. Denna är oavslutlig, men i bönen försätter man sig i den genom tron.

Vad jag skriver om är ”nybörjarbön”. Jag vet ingenting om något annat slag. Det är ingenting högt med den. Den är till för dem som passerat det stadium där man *vill tänka på* Herren som på en frånvarande person. Dessa (de sistnämnda) har egentligen inte börjat på allvar, samtidigt som det (ur en annan synvinkel) är en god början och räcker en bra bit.

Jag hoppas det här duger som svar på er fråga. Ge bönen den tid ni kan. Och be på det här sättet när ni är i mässan. Och allt blir bra när allt känns fel! ... (23 aug. 1922)

Vi kan inte vara till nytta för Gud

Jag tror ni gör helt rätt i att inte försöka med meditation. Utan tvivel skulle meditation som en intellektuell övning vara möjlig – ser man den så är den alltid det. Men oroa er inte – be bara. Allt det ni säger visar att er *fantasi* inte alls är till någon hjälp för er på det religiösa planet. Ni tycker om att ha en krubba eller en bild bara för att ha något att fästa blicken på; alltså inte för att hjälpa fantasin på traven genom att stimulera den utan för att stilla den.

Jag skulle inte bekymra mig över *sättet* att be rosenkransen. Det som ligger närmast till hands är att ha någon *enkel* tanke i samband med varje mysterium, t.ex. att Maria

överlämnar sig själv åt Gud vid det första mysteriet och helt enkelt himlen vid det sista. Om ni försöker skapa en inre bild ("föreställning av plats") förlorar ni bara energi utan att få ut något av det.

Vad gäller er onyttighet så är det en god känsla. Vi *kan inte vara till nytta för Gud!* Han klarar sig alldeles utmärkt utan oss. Men om han väljer att använda oss är det en stor ära. Det är bara det att vi i allmänhet inte vet om att han använder oss.

Det enda som betyder något är *nuet*. Jag menar att vi måste befinna oss exakt i Guds vilja – aktivt och passivt förenade med det han ombesörjt för oss att vara och att göra, så att vi i varje ögonblick helt enkelt står i kontakt med Gud, eftersom vi önskar göra det han begär av oss och vara det han önskar att vi är. Det finns ingen annan fullkomlighet än denna. I morgon och i går är helt och hållet av andrahandsbetydelse... (20 jan. 1925)

Jag råder er att be därför att det är bra för alla, och Herren säger att vi skall be. Vad tillvägagångssättet beträffar, så gör vad ni kan och vad som passar er. Det är tydligt att andlig läsning och meditation på det hela taget inte förmår hjälpa er. Den enklaste sortens bön är också den bästa. Ägna er åt den.

Men bön, i betydelsen förening med Gud, är det mest korsfästade som finns. Man måste be för Guds skull, men man får ingen tillfredsställelse av det i den meningen att man känner att "jag är bra på att be" eller "jag har en ofelbar metod". Detta skulle vara katastrofalt, eftersom det vi skall lära oss är just vår egen svaghet, kraftlöshet och ovärdighet. Inte heller borde man vänta sig "en känsla av det övernaturligas verklighet" som ni talar om. Och man borde inte önska någon annan bön än den Gud ger oss – förmodligen mycket tankspridd och otillfredsställande på alla sätt.

Å andra sidan är det enda sättet att be helt enkelt att be, och sättet att be väl är att be mycket. Om man inte har tid så måste man åtminstone be regelbundet. Men ju mindre man ber desto sämre går det. Och om omständigheterna inte ens tillåter denna regelbundenhet så får man stå ut med det faktum att när man försöker be kan man inte be – och vår bön består då förmodligen av att vi säger detta till Gud... (11 april 1927)

... Det förvånar mig inte att ni inte kan be. Vad ni menar är att ni inte kan *tänka* när ni ber. Om ni bara har den *rätta intentionen* så är det bön. Men ni behöver inte förstå vad ni menar eller tänka på det. Distraktioner hindrar inte bönen om de är ofrivilliga. Om vi bad endast för att vi önskade "religionens tröst", skulle detta sakernas tillstånd lämna mycket i övrigt att önska. Men om vi bara ber för att ge oss själva till Gud, så är den bön vi *kan* åstadkomma, vilken den nu är (utan tvivel inte den allra bästa vi kan åstadkomma, men i allmänhet av det enda *slaget* som står i vår förmåga), den som Gud vill, även om den är långt

ifrån vad *vi* vill. Det är vår sak att försöka vilja vad Gud vill och endast det. Oroa er inte...
(13 juli 1927)

Man skulle så väldigt gärna vilja ”rapportera framsteg” och känna att man gör någonting. Det är bara det att man inte kan – och inte vill! Om ni *kunde* göra något så *borde* ni göra det. Men att försöka något när det är omöjligt att lyckas gör bara saken värre.

Det andra sättet är det som den helige François de Sales och den helige Ignatius kallar ”indifferens” och andra ”överlåtelse”. Det är att göra något, och något mycket svårt. Enda skillnaden är att detta vanligen är förödmjukande snarare än ”trösterikt”.

Det är klart att stillhet är en förutsättning för frid. Men om Gud inte vill att vi skall ha frid, får vi lov att nöja oss med tumultet, och just detta *är* frid, av ett ogrimbart slag.

”För dem som älskar Gud samverkar allt till det bästa.” Varje omständighet i vårt liv hjälper oss att komma till himlen och har sin plats i Guds försyn. I varje ögonblick står vi alltså i kontakt med Gud. Vi behöver inte se honom eftersom vi känner hans hand i varje yttre ting och i varje inre ofrivillig känsla – och till och med i vår vilja när den är god. Men detta är en sanning att handla efter snarare än att meditera över... (19 okt. 1927)

M. har framfört samma svårighet som ni. Jag svarade att jag var glad att kunna säga att jag ofta själv hade samma svårighet! Man säger: ”Den här överlåtelsen och den här diffusa bönen är nog bra för långt komna själar, men jag är ett svin.” Det är klart att vi inte kan vara helgon utan att känna att vi är svin.

Kan ni göra något annat? *Kan* ni välja er väg, er bön, er metod eller brist på metod? Det finns ingen verklig svårighet bortsett från vår ingrodda vana att bara se på oss själva... Petrus sade inte: ”Det är bara er, långt komna själar, som jag uppmanar att kasta alla era bekymmer på honom, ty han sörjer för er, eftersom han inte sörjer för nybörjare.” Det är inte meningen att vi skall fråga oss själva om vi är nybörjare eller ”framskridna”, eller att vi skall försöka ta reda på saken. Jag står fast vid min åsikt att vi bör försöka göra det vi kan och inte det vi inte kan. Dessutom att vi bör hålla oss till de andliga böcker som passar oss och inte till dem som vi inte har hjälp av... (26 jan. 1931)

© Downside Abbey

© Karmeliterna Tågarp och Glumslöv